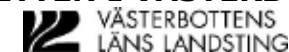


MEDIACIN

Nr 15/15 22 okt

MEDICINSKT MAGASIN UTGIVET AV LÄKEMEDELSKOMMITTÉN I VÄSTERBOTTEN



Utkommer varannan vecka. Sökväg: vll.se och [linda /Vård /Läkemedel/](mailto:linda@vll.se)

REDAKTION: Läkemedelskommitténs kansli
ANSVARIG UTGIVARE: Bertil Ekstedt
REDAKTÖR: Magdalena Pettersson 090-785 31 96
Nästa nummer utkommer torsdag 5 november med
calendarieuppgifter för veckorna 46 och 47 2015

Bidrag ska vara redaktionen tillhanda senast måndag 2 november kl 12.00 till magdalena.pettersson@vll.se eller fax: 090-12 04 30 Postadress: Magdalena Pettersson, Läkemedelscentrum, NUS, 901 85 Umeå

Spasm i gallvägar vid behandling med morfin

Gallväggsspasm är en känd men mindre vanlig biverkning av morfin (>1/1 000, <1/100). En vanlig fråga i det dagliga kliniska arbetet är hur man ska behandla smärtan hos patienter med gallvägsrelaterade sjukdomar. Historiskt sett har morfin undvikits vid akut gallkolik och pankreatitmärta för att man trodde att det förorsakade gallväggsspasm i högre grad än andra opioider.

Enligt litteraturen är incidensen av gallväggsspasm mindre än 5 %. Opioider i terapeutiska doser kontraherar sfinkter Oddi, vilket leder till förhöjt tryck i gallvägarna. Konstriktionen av sfinkter Oddi samt koledokus sker bara några minuter efter i.v administrering av morfin, och effekten kvarstår från 4 upp till 6 timmar. Vissa opioider som fentanyl och dextropropoxyfen kan också ge upphov till gallväggsspasm. Genom att använda morfinantagonisten naloxon kan denna kramputlösande effekt lätt reverseras.

En studie från 2004 utvärderade med hjälp av manometrin effekten av olika narkotiska smärtstillande på sfinkter Oddi. Enligt resultaten kunde morfin öka både trycket samt kontraktioner i sfinkter Oddi. Petidin hade ingen effekt på tonus medan tramadol visade sig ha en avslappande effekt på tonus i sfinkter Oddi.

Ketobemidon används nästan exklusivt i Skandinavien och det finns mycket begränsat med information om dess användning vid gallkolik. Generellt rekommenderas att undvika ketobemidon på grund av att det är den opioid som sannolikt har den mest stämningshöjande och beroendeframkallande effekten av alla i Sverige godkända opioider.

Någon studie som jämförde ketobemidon med andra opioider vid gallväggsmärta kunde inte hittas. I de studier som har jämfört NSAID med ketobemidon vid antingen kolecystit eller njurkolik drogs slutsatsen att båda läkemedlen kan ge tillfredsställande smärtlindring utan någon signifikant skillnad i effekt. Det påpekades dock att det var färre biverkningar i NSAID gruppen.

Diklofenak har å andra sidan visat sig kunna ge tillfredsställande smärtlindring hos patienter drabbade av gallsten och gallkolik och dessutom avsevärt minska graden av progression till akut kolecystit.

Randomiserade dubbelblinda studier har visat att ketorolac har liknande smärtstillande effekt som petidin men lägre biverkningsfrekvens.

Det är viktigt att nämna att långtidsbehandling med petidin ökar risken för kramper, troligen på grund av ackumulering av den toxiska metaboliten norpetidin.

I en Cochrane review undersöktes effektiviteten och säkerheten för behandling med opioider av akut pankreatitmärta. I denna översikt drogs slutsatsen att opioider kan vara ett passande val för behandling av akut smärta i samband med pankreatit. Enligt författarna finns det inga väldokumenterade skillnader i risk för pankreatiska komplikationer eller kliniska händelser mellan de olika opioider eller mellan opioider och andra smärtstillande.

Enligt konklusionen från en metaanalys är NSAID förstavalsbehandling för patienter med gallkolik eftersom man kan kontrollera smärtan med samma effektivitet som med opioider och samtidigt minska andelen patienter som får svåra komplikationer. Man måste dock påpeka att evidensen till dessa resultat kan vara delvis begränsade på grund av bristen på studier av hög kvalitet.

Sammanfattning:

Gallväggsspasm är en mindre vanlig biverkning av morfin och andra opiater.

Det finns ingen klinisk evidens för att morfinanvändning i samband med akut pankreatit är associerad med ökad komplikationsrisk.

CALENDARIUM

MEDICORUM BOTNIAE OCCIDENTALIS

Calendarium tar upp t.ex. föreläsningar, kurser, disputationer och andra evenemang av medicinskt intresse i hela Västerbotten – bidrag mottages tacksamt!

När inte annat anges är platsen NUS

Resultaten från flera studier indikerar att NSAID har liknande smärtstillande effekt som opiater vid gallkolik och dessutom har visat sig ha lägre biverkningsfrekvens.

Man måste dock påpeka att dessa resultat kommer från studier som hade exkluderat patienter som hade kontraindikationer mot NSAID.

Vid jämförelse mellan morfin och petidin, kan morfin ha fler fördelar såsom längre effektduration och mindre risk för krampanfall.

Generellt rekommenderas att undvika ketobemidon på grund av att det är den opioid med mest stämningshöjande och beroendeframkallande effekt.

Således tyder den tillgängliga litteraturen på att NSAID är förstahandsval vid farmakologisk behandling av gallkolik hos patienter som tolererar dem. Om NSAID inte är lämpliga är morfin att föredra bland opioiderna.

Sarah Benkiran, ST-läkare Klinisk Farmakologi
Jörn Schneede, överläkare Klinisk Farmakologi

Kommande program som kräver föransmälan

Torsdag 12 november

Fortbildningsdag i läkemedelsgenomgångar för läkare och sjuksköterskor.

Antipsykotika vid BPSD

Diabetes typ 2 hos sköra äldre

Antikoagulantia hos äldre

Föreläsningar och diskussion av patientfall

Umeå: Major Groove, Biomedicinhuset by 6L, NUS

Skellefteå: Aronia (Aulan), Skellefteå lasarett

Lycksele: Fjällvråken, Lycksele lasarett

Anmälan senast 30 oktober via utbildningsportalen, linda

Läkemedelscentrum

v 44

Onsdag 28 oktober 12.10 – 12.55

Läkemedelslunch

Uppdatering om infektionsbehandling och antibiotikaresistens.

Stephan Stenmark, Smittskyddsläkare, Smittskyddsenheten.

Betula by 6M samt videokonferens

Anmälan senast 25 oktober via utbildningsportalen, linda

Läkemedelscentrum

v 45

Fredag 6 november 9.00 – 12.00

Den multifaktoriella orsaken till celiaki utforskat genom att kombinera flera nationella register

Disputation Fredinah Namatovu

Sal B (Rosa salen) 9 tr

Epidemiologi och Global Hälsa